

An aerial photograph showing a coastal town with a mix of residential buildings and green spaces. A large body of water, likely a lake or bay, is visible in the foreground and middle ground, with a small island or peninsula in the distance. The sky is overcast with soft light.

Vandvision 2050

- Vi gør det sammen

Syddjurs
KOMMUNE

Indholdsfortegnelse

Forord	4
Indledning	6
Visionens udarbejdelse	8
Seks principper for en helhedsorienteret tilgang til vand	10
Det særlige ved Syddjurs	12
Verdensmålene udstikker kursen	15
En ny retning	18

Kolofon

Syddjurs Kommunes Vandvision 2050 er udarbejdet i samarbejde mellem Syddjurs Kommune og Smith Innovation, og er et resultat af et mødeforløb og inddragelsesproces henover 2019. Det politiske udvalg for Natur, Teknik og Miljø, Syddjurs Kommune og Syddjurs Spildevand A/S har været centrale aktører og medspillere i tilblivelsen af denne strategiske plan for håndtering af vand, spildevand og klimatilpasning.

Udgivelse: December 2019

Layout: Smith Innovation

Fotos: Syddjurs Kommune

Forord

Kære læser

Du sidder nu med Syddjurs Kommunes Vandvision 2050, der er en strategi for håndtering af vand, spildevand og klimatilpasning, i hånden. Det lyder måske teknisk og kedeligt. Men det er det langt fra.

Syddjurs kommunes fremtid er grøn. Rent vand, et godt havmiljø og klimatilpasning er helt afgørende for, at vi når vores mål om at være en af landets bedste kommuner at bo i, være turist i og drive virksomhed i. Vores største aktiv er naturen. Derfor skal vi passe særligt på den. Når vi arbejder med vand, arbejder vi med ”råstoffet” i kommunens fremtid.

Derfor har vi lavet denne strategiske plan. En plan, der med afsæt i FNs 17 verdensmål for en bæredygtig fremtid, afklarer det strategiske grundlag for udarbejdelse af en ny spildevandsplan for Syddjurs kommune og Syddjurs Spildevandsselskab. Og dermed en plan, der opstiller de politiske visioner, målsætninger og afvejninger for kommunens og forsyningsrådets udvikling, som spildevandsplanen skal respektere og understøtte.

Det synes måske indlysende, men vand flyder. Det flyder på tværs af ejerskel og ansvarsområder. Falder på mit tag og havner i naboens have – eller omvendt. Derfor handler denne plan i sidste ende ikke kun om, hvad kommune og forsyning kan og skal gøre, men om de løsninger, vi alle er med til at skabe og bruge her i kommunen.

Planen er derfor ikke en detaljeret facitliste, men et udgangspunkt for videre dialog og konkretisering frem mod 2035. I Syddjurs er vi fælles om fremtiden – for nu at sige det med de ord, vi bruger i kommunens samlede visions- og udviklingsstrategi for 2018-2030.

Jeg håber, du vil tage godt imod denne invitation. Og vandet. Vores fremtid er grøn. Derfor skal vi tænke blåt.

God læselyst

Kim Lykke Jensen
Formand for udvalget for natur, teknik og miljø

Det er kysterne, åerne, bakkerne og de mange små lokalsamfund, der gør kommunen til noget særligt.

Indledning

Vil man forstå Syddjurs, må man forstå dets placering og dets naturkvaliteter. Det er kysterne, åerne, bakkerne og de mange små lokalsamfund, der gør kommunen til noget særligt. Det er nærheden til Aarhus og de gode trafikforbindelser, der gør den til en af regionens mest attraktive steder at bo. Syddjurs er ikke et ubeskrevet blad. Der er historie og lokalsamfund at bygge videre på. Men det er heller ikke et sted, hvor hver en kvadratmeter er udnyttet og alle potentialerne er bragt i spil. Syddjurs er rig på kvaliteter og – ikke mindst – på potentialer.

Spørgsmålet er så, hvordan vi kommer i gang med at realisere potentialerne. Et godt bud er, at det starter med at få styr på vandet og anerkende det som den værdifulde ressource, det er. Et godt vand- og havmiljø samt klimasikring er på mange måder forudsætningen for, at resten af kommunens målsætninger i forhold til bosætning, turisme og erhvervsliv falder på plads:

- » *Det er livet langs kysten og nærheden til en attraktiv natur, der sammen med god infrastruktur, gør Syddjurs attraktivt at bo i for nuværende og kommende beboere.*
- » *Det er fiskene i åen og de gode badestrande, der lokker turisterne til.*
- » *En bæredygtig tilgang understøtter nye væksterhverv, og en robust, fremtidssikret infrastruktur er et must for både borgere og virksomheder.*

En helhedsorienteret bæredygtig håndtering af vand, spildevand og klimatilpasning er således en hjørnesten i realiseringen af Syddjurs udviklingsstrategi "Vi gør det – sammen" for 2018 – 30. Sigtet med denne strategi er at udfolde denne sammenhæng mellem de politiske visioner og målsætninger for hele kommunen og de konkrete prioriteringer og projekter inden for spildevandsområdet. Vi har valgt at kalde den "Vandvision 2050 – Vi gør det sammen", for at understrege dette fokus på de overordnede visioner og målsætninger. Den konkrete udmøntning af indsatserne vil følge i en operationel spildevandsplan, som udarbejdes i løbet af 2020.

Syddjurs Udviklingsstrategi

Vision for spildevand

Spildevandsplan

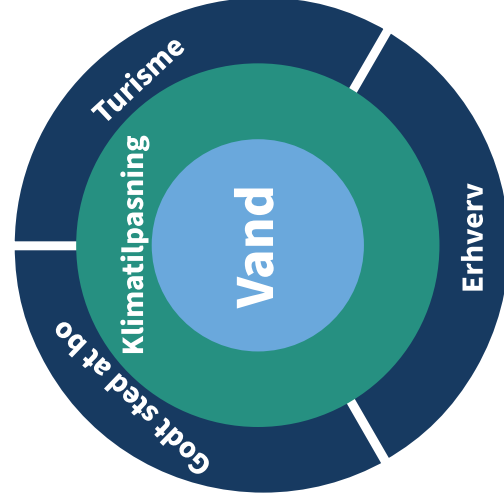
Visionens udarbejdelse

For at sikre en helhedsorienteret bæredygtig tilgang er den strategiske spildevandsplan udarbejdet med afsæt i FNs 17 verdensmål for bæredygtighed. Du kan, som en del vandvisionen læse, hvilke mål og delmål vi særligt tænker, at vores arbejde med vandhåndtering kan fremme. Men nok så vigtigt har verdensmålene været med til at strukturere de mange diskussioner af, hvordan vi kan arbejde helhedsorienteret med at håndtere vandet og udnytte dets muligheder.

Indholdet i ”Vandvision 2050 – Vi gør det sammen” er som følger. Indledningsvis beskrives forløbet med at udarbejde planen. Derefter følger en beskrivelse af seks gennemgående principper for helhedsorienteret vandhåndtering, vi som kommune og forsyning vil arbejde efter. Afsnittet ”Det særlige ved Syddjurs” inddrager de forhold og værdier man særligt skal være opmærksom på, for at lave løsninger, der respekterer og passer netop til Syddjurs. Derefter beskriver vi, hvordan strategien understøtter FNs verdensmål, inden vi afslutningsvis redegør for, hvilken ny kurs strategien angiver, og hvilke indsatsområder og prioriteringer, der følger heraf.

Forløbet, der har dannet rammen for tilblivelsen af *Vandvision 2050 - vi gør det sammen*, har haft til formål at afklare det strategiske grundlag for udarbejdelse af en ny teknisk spildevandsplan for Syddjurs kommune og Syddjurs Forsyningselskab. Med andre ord har formålet været at afklare de politiske visioner, målsætninger og afvejninger for kommunens og forsyningsrådets udvikling, som en teknisk spildevandsplan skal respektere og understøtte.

Forløbet er blevet gennemført henover 2019. I første halvår var fokus at finde et fælles ståsted for det samlede visionsgrundlag for kommunens udvikling – dette med afsæt i FNs 17 verdensmål. I andet halvår har vi arbejdet med at omsætte dette grundlag til en fælles vision for spildevandsområdet i Syddjurs Kommune. Forløbet har været en vekselvirkning mellem arbejds møder, inddragende workshops, skriveproces og præsentationer for nøgleaktører fra henholdsvis strategisk og operationelt niveau inden for kommunens spildevandshåndtering. Figuren nedenfor viser processen:

Seks principper

- for en helhedsorienteret tilgang til vand

De opgaver, der varetages med afsæt i Strategien for håndtering af vand, spildevand og klimatilpasning, varierer betydeligt. Men uanset, om det drejer sig om en større udbygning af et renseanlæg, etablering af et regnvandsbassin eller renovering af en stikledning, er der en række principper, som vi ønsker, at Syddjurs Kommune og Syddjurs Spildevand A/S arbejder efter – principper, som afspejler ønsket om at sikre en bæredygtig, helhedsorienteret og inddragende tilgang til at arbejde med vand og spildevand. De seks principper er som følger:

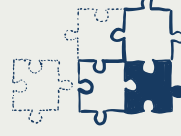
Partnerskab

Vi indgår i ligeværdige partnerskaber og er ikke (kun) kontrollerende myndighed.

Tidlig dialog

Vi arbejder med inddragelse og samproduktion – og er derfor i tidlig dialog med brugerne.

Robusthed

Vi kender ikke fremtiden og laver derfor robuste løsninger, der kan tilpasses nye behov og et foranderligt klima.

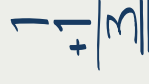
Det samlede vandkredsløb

Vi er optaget af det samlede vandkredsløb og arbejder derfor på tværs af forvaltninger og offentlige og private aktører.

Politisk forankring

Der er klart, hvordan spildevandsplanen understøtter de politiske mål for kommunen.

Merværdi

Vi bruger pengene klogt og laver derfor løsninger, der kan løse mere end ét problem på én gang.

Det særlige ved Syddjurs

Bæredygtighed, godt havmiljø, klimatilpasning, merværdi samt dialog og inddragelse er nøgleord i denne spildevandsplan. Det er i tråd med de udfordringer, der kendetegner vores samfund ikke bare her, men globalt. Alligevel er det begreber, der får en særlig betydning, fordi vi netop er her i Syddjurs.

Kombinationen af Syddjurs' kyststrækning og nærheden til Aarhus rummer mange kvaliteter. Men samtidig stiller den begrænsede vandgennemstrømning i Aarhus bugt ekstra krav til en effektiv behandling af spildevand. Ikke mindst fordi netop kysterne og livet i åerne er et vigtigt aktivt for helårsbeboere såvel som turister.

Når vi er optaget af bæredygtighed i Syddjurs Kommune, er det selvfølgelig fordi, vi gerne vil passe på naturen. Men bæredygtighed er slet og ret også godt købmandskab. Blå flag og fisk i åen er nogle af de kvaliteter, vi skal leve af. Og vand er for værdifuld en ressource til bare at smide væk. Det gælder også spildevand, som kan være en vigtig kilde til energiproduktion eller udvinding af fx fosfor. Bæredygtighed er det fornuftige valg.

Vores tilgang er fremtidsorienteret og pragmatisk. Ikke nostalgisk og dogmatisk. Det handler ikke om at bevare alt, som det altid har været, men om at udvikle kommunen under hensyntagen til både kommende og nuværende beboere. Vi vælger ikke principløsninger, der skal gælde for alle. Vi vælger de løsninger, der lokalt giver mening og mest muligt miljø for pengene.

Det er samtidig vigtigt for os, at der er handling bag ordene. Vi vil billedligt talt ikke være "tomme regntønder, der buldrer mest", men dem, der bevarer gummistøvlerne på jorden. Det er muligt, at vi ikke er den kommune, der markedsfører os mest på bæredygtighed og klimatilpasning, men vi agter at være en af de kommuner, der indtænker og arbejder aktivt med helhedsorienteret klimatilpasning som en selvfølgelighed.

Vi ønsker at skabe plads til vandet og på den måde også tage højde for et klima under forandring.

Som en del af det ønsker vi at skabe plads til vandet og på den måde også tage højde for et klima under forandring. Her skal vi udnytte, at vi endnu ikke er en fuld udbygget kommune og derfor har mulighed for at tænke os om, både når vi bygger nyt, anlægger veje m.m. således, at vi bruger landskabet og naturen aktivt til at skabe plads til vandet. Vi er som kommune optaget af at lave løsninger med og ikke i stedet for naturen. Og vi er optaget af at lave løsninger, hvor vand ikke bare er en teknisk disciplin, men er noget, der kan skabe merværdi, fx i form af nye opholdsarealer i byerne, bynatur eller våde enge, åløb, som naturligt svømmer over deres breder på arealer, hvor det giver mening og reservation af bæk- og ådale til vandhåndtering, hvor det er muligt.

Sidst, men ikke mindst er lokalt medejerskab afgørende. Vores tilgang til vand skal være med til at bygge bro mellem by og land, mellem etablerede og nye erhverv, mellem nuværende og kommende beboere. Og ikke mindst skal den understøtte et af vores kendetegn – at vi er en kommune med mange små velfungerende landsbysamfund.

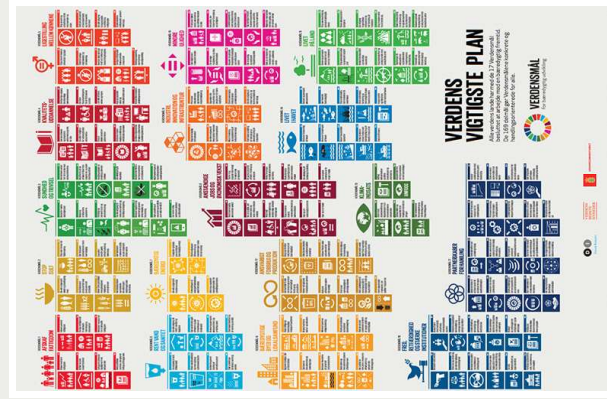

Verdensmålene udstikker kursen

Syddjurs Kommune arbejder med udgangspunkt i FNs 17 verdensmål. Vores måde at håndtere vand på spiller ind på mange af verdensmålene, men med afsæt i de overordnede politiske målsætninger i kommunen samt en vurdering af, hvor vandhåndtering især kan gøre en forskel, er følgende delmål blevet udpeget som særlige centrale pejlemærker for, hvad Syddjurs Kommune og Syddjurs Spildevand A/S ønsker at opnå gennem Vandvision 2050.

Fra 17 verdensmål og 169 delmål

Til 5 verdensmål og 12 delmål

Verdensmål, der understøtter vores målsætning om at:

... arbejde helhedsorienteret og med bæredygtighed for øje i håndtering af vand og spildevand:

- 6.1 Rent drikkevand til overkommelig pris.
- 6.3 Reducere forurening og halvering af andelen af urensset spildevand.
- 6.6 Beskytte og gendanne vandrelaterede økosystemer.

... være en fremtidsikkert, klimatilpasset og klimarobust kommune:

- 13.1 Øge modstandskraft og tilpasningsevne til klimarelaterede risici og naturhændelser.
- 13.2 Integre tiltag mod klimaforandringer i politikker, strategier og planlægning.

... være en kommune, hvor det er attraktivt at bo:

- 11.1 Sikre gode boliger, der er til at betale.
- 11.3 Byudvikling gøres mere inkluderende og bæredygtig.

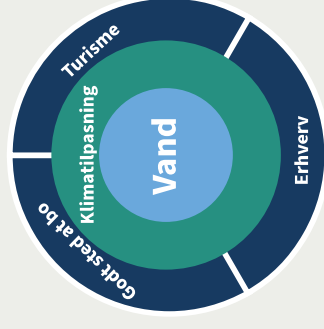
... styrke turismen:

- 11.4 Beskytte og bevare kultur- og naturarv (med betydning for vandområdet).
- 14.2 Beskytte hav- og kystnære økosystemer.

... være en erhvervsvenlig kommune:

- 12.2 Bæredygtig forvaltning og effektiv udnyttelse af ressourcer (cirkulær spildevandshåndtering).
- 12.4 Miljømæssig forsvarlig håndtering af kemikalier og affald med fokus på forurening af vand, luft og jord.
- 12.8 Øge viden om bæredygtigt forbrug og produktion hos alle.

De udvalgte delmål understøtter de forskellige indsatsområder, som man arbejder med i Syddjurs Kommune.

En ny retning

Håndtering af vand og spildevand er en afvejning mellem en række modsatrettede hensyn. Skal man rense billigst eller bedst muligt? Skal man rense tæt på kilden og tage tingene i opløbet eller rense centralt på store og teknisk avancerede anlæg med de muligheder, det nu giver? Og flere overvejelser kunne tilføjes.

Disse afvejninger vil også fremadrettet være til stede i Syddjurs, men balancerne vil være anderledes – man vil noget andet og mere med vandhåndteringen i Syddjurs. Hvis kommunens overordnede mål skal nås, er der brug for et grønt kursskifte, hvor der skrues op for nytænkning og – inden for rimelighedens grænser og så længe, det svarer sig - investeringsomfang og vandtakst.

Denne vandvision opstiller fem centrale pejlemærker for, hvordan Syddjurs Kommune fremover vil arbejde med vand:

Renere vand

Godt nok er ikke godt nok i Syddjurs. Vi skal fortsat øge kravene til, hvor rent det rensede spildevand, vi udleder til ær og havet, er. Vi skal gå længere, end hvad der er lovpligtigt. Vi vil have styr på overløbene, så der ved regnskyl ikke udledes store mængder urensset spildevand til hav og vandløb.

Derfor læner vi os ikke bare op af reglerne, men vurderer aktivt vandets kvalitet, og hvordan det påvirker naturen og livet omkring os. Der hvor særlige kvaliteter er truet, gør vi en ekstra indsats.

Centrale prioriteringer for at nå målsætning om renere vand er bl.a.:

- » *Vi skal nedbringe antallet og mængde af overløb med urensset spildevand til vore vandløb.*
- » *Nedlægge de renselanlæg, der udleder til følsomme vandområder*
- » *Vi skal etablere robuste regnvandsløsninger, hvor der er plads til fremtidens regn*
- » *Styrket indsats for at nedbringe mængden af uvedkommende vand i kloaksystemerne.*
- » *Smart kloakering af de sommerhusområder, der i særlig grad belaster vores badevand.*
- » *Fokus på ikke at forurene vores vandmiljø med miljøfremmede stoffer.*

Det styrker forståelsen hos borgerne af, at vandhåndtering og klimatilpasning er vigtigt at prioritere.

Vand med merværdi

Vedligehold og opgradering af vores spildevandssystem udgør en af de største investeringer i Syddjurs Kommune de næste mange år. Og den er derfor for vigtig til kun at løse vandudfordringer. Vi ønsker derfor et øget fokus på at skabe merværdi og løsninger, hvor vand i øget grad håndteres på overfladen og bliver et rekreativt aktiv for byens borgere og for miljøet. Også fordi det styrker forståelsen hos borgerne af, at vand-håndtering og klimatilpasning er vigtigt at prioritere.

Derfor afsøger vi de mulige kvaliteter vandhåndtering kan skabe i tæt dialog med lokalsamfundet og på tværs af forvaltningsområder. Og vælger den løsning, der samlet set skaber mest værdi.

Centrale prioriteringer for at nå denne målsætning er:

- » *Øget fokus på at nye anlægsprojekter udarbejdes gennem et helhedsorienteret perspektiv, så klimatilpasning, biodiversitet og den rekreative værdi bliver en selvfulgелighed og en samfundsmæssig ressource.*
- » *Øget fokus på tidlig dialog med interessenter for at sikre at vi ”kommer hele vejen rundt” om projektet.*
- » *Øget fokus på at lave multifunktionelle løsninger, hvor vand inddrages som en ressource.*
- » *Kommunen sikrer plads til vandet i sin planlægning og er med til at understøtte projekter med merværdi, politisk og økonomisk.*

Bedre ressourceudnyttelse

Øgede krav til rensning samt et skærpet fokus på at udnytte energi og øvrige ressourcer i spildevandet peger i retning af, at hovedparten af spildevandet håndteres på færre, større og mere højteknologiske renseanlæg. Dette kan med fordel ske i et samarbejde med nabokommunerne. Disse større anlæg kan lokalt blive suppleret med små decentrale anlæg, eksempelvis for sommerhusområder eller mindre bysamfund, hvor en fuld udbygning af kloaknettet ikke er rentabel. For at stille alle lige, skal vi derfor håndtere vandet forskelligt.

Vi tænker hele vandkredslobet igennem og vælger de løsninger der samlet set udnytter vandets ressourcer bedst.

Vi tænker konsekvent i at vandhåndtering skal bidrage til at løse ressourceknaphed. Vi genbruger og forædler vigtige ressourcer i spildevandet. Vi stiller store krav til, hvordan vand behandles og er dermed hele tiden med til at flytte barren for, hvad der kan lade sig gøre. Og vi tænker hele vand-kredslobet igennem og vælger de løsninger der samlet set udnytter vandets ressourcer bedst.

Centrale prioriteringer for at nå denne målsætning er:

- » *At indgå partnerskaber med borgere, virksomheder og relevante spildevandsselskaber.*
- » *Reducere spildevandsbelastning af følsomme recipienter (Aarhus Bugt og Randers Fjord)*
- » *Optimering af rensningen på de største anlæg til BAT.*
- » *Deltagelse i forsknings- og udviklingsaktiviteter indenfor vandbehandling.*
- » *Være risikovillige i forbindelse med implementering af nye teknologiske løsninger og samarbejdsformer.*

Øgede investeringer og mest muligt miljø for pengene

Ovenstående peger samlet i retning af en opprioritering af spildevandsområdet; herunder klimatilpasning og muligheden for at skabe merværdi for natur og mennesker. Det handler ikke blot om at vedligeholde og udskifte anlæg, når de teknisk set er slidt ned. Men hele tiden at vurdere, hvor der kan skabes mest muligt miljø for pengene – herunder at have overskuddet til at lave de investeringer, der på lang sigt er de miljømæssige bedste.

Vi tænker langsigtet og baserer valget af løsninger både på de samlede omkostninger og den samlede værdiskabelse. Vi laver løsninger, der ikke bare er billige at opføre, men som tillader intelligent og optimeret drift. Og vi gennemfører projekter effektivt og hurtigt med færrest mulige gener for lokalsamfundet.

Dette kan forudsætte at spildevandstaksten øges, ligesom der vil være behov for at afsøge mulig-hederne for samfinansiering mellem kommune og forsyning og mellem offentlige og private parter.

Vi tænker langsigtet og baserer valg af løsninger både på de samlede omkostninger og den samlede værdiskabelse.

Centrale prioriteringer for at nå denne målsætning er:

- » Medfinansiering af regnvandsløsninger/klimatilpasning
- » At flytte vandet op på overflade, så løsningerne er klimarobuste og multifunktionelle
- » Brug af totaløkonomiske tilgange til at vurdere omkostninger og værdiskabelse i valg af løsninger.
- » Effektivisering i gennemførelse af bygge- og anlægsprojekter.

Nytænkning og partnerskaber om vand

Men øgede investeringsvillighed gør det ikke i sig selv. Vi kender ikke fremtidens behov. Vi har brug for nysgerrighed og nytænkning for at møde nye behov med nye teknologier. Det kræver samarbejde. Mellem kommune og Syddjurs Spildevand. Mellem myndigheder og lokalsamfund. Mellem fagligheder og forvaltningsområder. Og mellem Syddjurs kommuner og nabokommunerne i Aarhus-regionen.

Vi tænker derfor konsekvent i partnerskaber. Vi tænker i inddragelse, som ikke bare kvalificerer de tekniske løsninger, men også skaber ejerskab og forståelse for vandet. Som gør både anlæg og mennesker mere robuste til at håndtere et skiftende klima. Også fordi vand ikke bare handler om vand. Det handler om at styrke fællesskabet i Syddjurs kommune. I Syddjurs kommune gør vi det sammen!

Centrale prioriteringer for at nå denne målsætning er:

- » Styrkelse af lokalt og regionalt samarbejde.
- » Øget fokus på inddragelse og samskabelse med borgere og virksomheder i kommunen.
- » Større grad af koordinering og samtænkning af indsatser mellem kommunen og forsyning.
- » Afsætte tid og penge til udviklingsprojekter, der involverer forskning og innovation på vandområdet.

Pejlemærker for håndtering af vand og spildevand i Syddjurs

- Renere vand
- Vand med merværdi
- Bedre ressourceudnyttelse
- Mest mulig miljø for pengene
- Nytænkning og partnerskaber

